

HE LLEGIT
NO SÉ ON

EVA
PIQUER

Feu, fills meus, el que us doni la gana

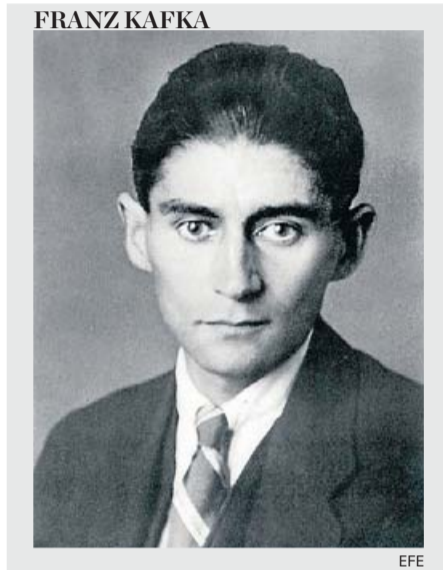
Des que el món és món, els fills han necessitat escriure cartes als pares i els pares han necessitat escriure cartes als fills

¿Segur que el pare de Kafka era tan dèspota com el pinta ell?

“Esper que estiguis bé i al cel hi hagi diraris, / i puguis caçar molt i passar de política. / Si veus Déu conta-li que no va aclarir res, / que hi ha guerres i fa feredat com va el món”. Ho escriu Ponç Pons a l'esplèndid poema *Carta de Nadal a mon pare*, que acaba amb aquest parell de versos: “Des que te'n vas anar sent es pes d'un gran buit / i no vull que te moris, mon pare, mai més”.

Però no totes les cartes al pare neixen de l'agraïment, potser perquè no tots els pares són com el de Ponç Pons, que l'única cosa mal feta que va fer en aquesta vida va ser morir-se. A l'altre extrem hi ha la clàssica *Carta al pare* de Kafka: un memorial de greuges en què el fill retreu al progenitor tots els errors comesos i per cometre. I li retreu, també, els retrets rebuts.

“Des de sempre m'has retret (a soles o davant d'altres persones, perquè no tens cap sensibilitat per la humiliació que això segon representa per a mi: per a tu els assumptes dels teus fills sempre han estat públics) que, gràcies al teu esforç, jo pugui viure tranquil, tip, calent i sense cap privació –recorda Franz Kafka–. Alguns comentaris em quedaren clavats al cervell: «Als set anys jo ja anava pels pobles amb la carreta», «Tots dormíem en una sola habitació», «Teníem sort si podíem menjar patates» [...] Tampoc no nego que hauria pogut gaudir com cal dels fruits del teu treball, tan ardu i reeixit, que n'hauria pogut treure profit i perseverar-hi amb el meu esforç per a satisfacció teva. La nostra distàn-

FRANZ KAFKA

EFE

cia, amb tot, ho impedia. Sí que podia gaudir del que em donaves, però ho feia amb vergonya, cansament, flaqueja i sentiment de culpa. És per això que només et podia expressar el meu agraïment com un pidolaire”.

Angle Editorial ha tret ara la *Carta al pare* kafkiana, amb traducció de Joan Ferrarons i Llagostera. El 2009 ja l'havia publicat en català L'Avenç, traduïda per Ricard Torrents. En aquesta missiva, potser la més famosa de la història, Hermann Kafka se'ns mostra com un tirà menyspreable. Una imatge prou convincent, sobretot als ulls dels lectors sense fills o amb fills petits. Els altres potser posaran en quarantena certes afirmacions, perquè ja saben que el judici d'un fill mai és precisament objectiu i que sovint peca d'injust. Sospito que la dosi de ficció que hi ha en aquesta epístola mai enviada (i publicada

quan pare i fill ja eren morts) la desco-neixia fins i tot el mateix autor.

“Si alguna cosa conec és la dificultat d'estimar els qui estimo”

Som allò que els pares ens van ensenyar quan no estaven intentant ensenyar-nos res. La frase és d'Umberto Eco i no pot estar més ben trobada. Però, a banda de servir-los d'exemple, la temptació d'alliçonar els fills sempre hi és. Els voldríem estalviar unes equivocacions que nosaltres veiem a venir i que ells hauran d'experimentar per la via dura abans d'adonar-se que allò que els dèiem no era tan desencertat com els semblava.

“Perdóname no sé decirte/ nada más pero tú comprende/ que yo aún estoy en el camino”, confessa José Agustín Goytiso al cèlebre *Palabras para Julia*. Quanta veritat condensada en aquest no saber dir-li res més, en aquest saber-se encara a mig aprendre.

“Si alguna cosa conec és la dificultat d'estimar els qui estimo. A tots ens costa, aquesta transparència dels sentiments, aquesta entrega neta, aquest abaixar la guàrdia”. Ho admet Ignasi Aragay en un llibre commovedorament honest que mereix una lectura reposada: *El món us espera* (Empúries). Una deliciosa carta als fills ja adults que esdevé un retrat de la condició de pare i de la condició humana. Un text ferm i alhora autocrític que intenta fugir del sermó perquè seria contraproductiu. “Feu, doncs, el que us doni la gana”, diu Aragay d'entrada, tot i que el consell sencer més aviat és aquest: “Feu el que us doni la gana, però feu-ho bé”.

AIXÒ NO CAL DIR-HO

La línia clara d'una vida

Gairebé unes setmanes abans que es decretés l'estat d'alarma per la pandèmia, és a dir, moments abans que la vida deixés de ser normal, Joan Manuel Soldevilla va publicar a Edicions Cal·lígraf, de Figueres, *Del Quijote a Tintín. Relaciones insospechadas entre un libro de “burlas” y un tebeo “infantil”*. Per tant, aquest és encara un llibre normal, que reflecteix i conté una manera normal de conèixer, i és per això que ara ens fa tanta falta. Perquè la normalitat és mostrar interès i respecte per tot allò que a un li agrada i també tractar-ho amb amor, sense discriminar, o jerarquitzar, per raons alienes a aquests sentiments.

Soldevilla ha escrit un munt de llibres (més de trenta) sobre allò que estima, i per això ha abordat en diverses ocasions *El Quijot* i *Tintín* (aprofito,

però, per recomanar ara aquest altre seu, *El pare de Carpanta i Zipi y Zape: Josep Escobar o la lluita contra el silenci*). Aquesta vegada ha conjuminat les dues passions i s'ha llançat a l'aventura quixotesca de fer paleses les moltíssimes relacions que hi ha entre *Tintín* i *El Quijot*, dues obres mestres, cadascuna del seu gènere. Dos personatges que obeeixen a un ideal semblant (el cavalleresc i l'escoltisme, dues conseqüències del cristianisme, distants tan sols en el temps). És un llibre creatiu, obert, on apareixen vincles atzarosos, d'altres ineludibles, i també d'històrics i intel·lectuals, i fins i tot capritxosos. I, per descomptat, s'hi troben les raons autobiogràfiques. El món d'un escriptor és el

seu cap (en literatura, cap és sinònim de cor). *Les aventures de Tintín*, però també *Astèrix*, *Massagran*, *Eric Castel*, *La patrulla dels Castors...* els arribaven al

Joan Manuel i als seus germans a través de l'estima dels seus pares, la Josepa i el Joan Manuel. I *El Quijot* el va rebre, quan tenia 7 anys, de mans del besoncle Fernando. Així conflueixen aquests dos mons en la vida de l'autor. Però Soldevilla ens adverteix que aquests dos universos ja es van ajuntar abans pel seu camí, quan la Joana Givanel, filla d'uns dels més prestigiosos cervantistes catalans, Joan Givanel, es va casar amb el Joaquim Ventalló, el més reputat traductor de *Tintín* al català. Un escriptor tan sols és un notari dels miracles.

JAVIER
PÉREZ
ANDÚJAR

MINÚCIES
JORDI LLOVET

‘Mens sana’

Dos o tres mesos amb la ciutadania tancada a casa donen per a molt des del punt de vista de la propaganda i la didàctica de qualsevol cosa. Com que la gent acaba fent sempre allò que es converteix en tòpic i en opinió comuna, no costa res induir-la a una activitat o una altra. Hauria estat l'avenç perfecta per moure el públic a determinades activitats a què no estan avesats. En comptes d'això, i deixant a banda les bones recomanacions per no contagiar-se ni contagiar els altres l'actual malaltia universal, els mitjans de comunicació ens han mogut a fer una activitat que, per ella mateixa, la gent hauria practicat igualment, perquè té un gran prestigi, i molt consolidat: l'esport –paraula anglesa; en català correcte, *deport*.

TV3 parla de “gent activa” i de “gent responsable” tot al·ludint a aquesta pràctica, com si no pogués haver-hi cap altra activitat al món i cap altra responsabilitat que bellugar el cos o exercitar-lo. Més encara, aquests dies es veu un spot publicitari, a totes hores, que acaba d'animar el personal del país a aquesta mena de *divertissement* (Pascal): “Apunta't a l'esport”.

Tota aquesta propaganda podria haver anat per un altre costat, agafar un altre biaix: el cultural i espiritual, en comptes del que es limita a la nostra matèria corporal. Per exemple: “Apunta't a la lectura”. ¿Per ventura no és llegir una activitat? ¿No és cert, tal com llegim als clàssics llatins, començant per Ciceró (*Els deures*, Fundació Bernat Metge), que llegir és una pràctica que, entre altres virtuts, fa que un ciutadà actuï amb més gran sentit de la responsabilitat en el si del seu país, la ciutat o la vila? Sens dubte. Ara que ja es pot entrar en una llibreria –a Catalunya en queden poques, *¿quid fecisti nobis*, Joaquim Molas?–, ¿no es podria haver fet una propaganda iterativa sobre el poder espiritual, reconfortant, balsàmic i tot, de la lectura? ¿No hi ha a les llibreries la poesia de Carner –malaguanyat al país nostre per culpa dels patriotes més engegats i tota la colla de minyons i minyones de muntanya que s'han posat a escriure darrerament–, la prosa de Joaquim Ruyra, els documents notariais de Josep Pla, la prosa extraordinària de Josep Maria de Sagarra?

Ara que havia sorgit la possibilitat d'estimular la lectura, ve TV3 i surt –com si fos cap novetat o significués cap profit per a l'harmonia del cos social– amb la cançó de sempre. I el cos serà cada dia més sa, però la ment més insana.